

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-04-29

Diarienummer N165-0190/25

Handläggare

Erika Olofsson

Telefon: 031-365 00 00

E-post: erika.olofsson@socialsydvast.goteborg.se

Yttrande över remiss gällande förslag till Göteborgs Stads plan mot rasism 2025-2028

Förslag till beslut

1. Socialnämnd Sydväst tillstyrker förslaget på Göteborgs Stads plan mot rasism 2025-2028.
2. Socialnämnd Sydväst översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Socialnämnden Sydväst har fått en remiss från kommunstyrelsen med ett förslag till Göteborgs Stads plan mot rasism. Planen föreslås gälla år 2025-2028.

Nämnden uppmanas att tillstyrka, avstyrka eller välja att inte ta ställning. Nämnden uppmanas också att besvara vilka resursmässiga förutsättningar nämnden har att genomföra de föreslagna åtgärderna. Sista svarsdag är 30 maj.

Planen ska fungera som ett komplement till Riktlinjen för mänskliga rättigheter och likvärdig service, som också den har skickat på remiss till Socialnämnd Sydväst.

Planen innehåller fem fokusområden:

- Skola och förskola
- Brottsförebyggande samt tillits- och trygghetsskapande arbete
- Vård, omsorg och stöd
- Kultur och mötesplatser
- Dialog och involvering.

Socialnämnd Sydväst har tillsammans med de tre andra socialnämnderna tilldelats ansvar för två åtgärder inom Brottsförebyggande samt tillits- och trygghetsskapande arbete.

Åtgärderna innefattar kunskapshöjning för personal och dialoger med minoritetsgrupper.

Förvaltningen är positiv till åtgärderna i planen. Förvaltningen bedömer att de åtgärder som tilldelats Socialnämnd Sydväst kommer att ta personalresurser i anspråk samt innebära vissa kostnader. Förvaltningen bedömer ändå att man har både praktisk och ekonomisk möjlighet att genomföra de två åtgärderna.

Förvaltningen föreslår därför att nämnden ska tillstyrka förslaget till Plan mot rasism.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Socialnämnden Sydväst har tillsammans med övriga tre socialnämnder fått ansvar för två av åtgärderna i planen.

1. *Kompetenshöjande insatser om minoritetsgruppers otrygghet och utsatthet för hot och hat ska genomföras för att säkerställa att dessa delar ingår i det lokala trygghetsarbetet och de lokala lägesbilderna. Kompetensinsatser bör göras i samverkan med bland annat polisen.*
2. *Socialförvaltningarna ska årligen genomföra dialoger med olika minoritetsgrupper i varje stadsområde, för att fördjupa kunskapen om de lokala trygghetsförhållandena.*

Båda åtgärderna tar personalresurser i anspråk och kompetenshöjningen innebär troligtvis en kostnad för utbildare/föreläsare. Med mindre omfördelningar bör detta kunna rymmas inom ordinarie ram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Att bli utsatt för rasism kan påverka individers och grupper tillgång till olika rättigheter, tillit till kommunen och påverka hälsan i form av stress och oro. För barn kan det påverka både skolgång, tillit till vuxna och framtidsstro. Rasism kan också leda till hot och våld. Det finns ingen heltäckande bild över omfattningen eller karaktären på rasismen i Göteborg, men genom statistik och studier om rasism på nationell nivå kan man anta att liknande mönster finns även i Göteborg. De dialoger som genomförts av stadsledningskontoret med företrädare för minoritetsgrupper styrker också den bilden. Åtgärder som motverkar rasism förbättrar livsvillkoren för minoritetsgrupper i Göteborg och bidrar därmed också till en ökad samhörighet och sammanhållning i samhället. Förvaltningen bedömer att åtgärderna i planen kommer att bidra positivt till detta.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 14 maj 2024.

Bilagor

1. Förslag till Göteborgs Stads plan mot rasism 2025-2028

Ärendet

Socialnämnden Sydväst har fått en remiss från kommunstyrelsen med ett förslag till Göteborgs Stads plan mot rasism. Planen föreslås gälla år 2025-2028.

Socialnämnden uppmanas att tillstyrka, avstyrka eller välja att inte ta ställning. Nämnden uppmanas också att besvara vilka resursmässiga förutsättningar nämnden har att genomföra åtgärderna. Sista svarsdag är 30 maj.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige antog år 2020 Göteborgs Stads första plan för stärkta insatser mot rasism 2020–2023. Planen förlängdes senare till och med 2024. I uppföljningen av planen 2023 (KF 2024-02-01 § 18) konstaterades att en övervägande del av planens åtgärder inte var genomförda eller endast delvis genomförda. Planen har nu slutat att gälla och kommunstyrelsen har utarbetat ett förslag på ny plan som skickats på remiss till ett antal nämnder däribland Socialnämnden Sydväst.

Samtidigt har kommunstyrelsen också upprättat ett förslag på en *Riktlinje för arbete med mänskliga rättigheter och likvärdig service* samt ett förslag på *Plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor*. Riktlinjen för mänskliga rättigheter och likvärdig service ska utgöra den centrala motorn i det långsiktiga arbetet. Via riktlinjen ska man säkerställa en stadigvarande systematik för frågorna inom ramen för det ordinarie uppdraget. De båda planerna ska i sin tur komplettera riktlinjen med åtgärder där det finns ett särskilt behov av förstärkning. Detta tjänsteutlåtande behandlar förslaget till Plan mot rasism.

Inför arbetet med den föreslagna planen mot rasism gav kommunstyrelsen i uppdrag till stadsledningskontoret att sammanställa en rapport om minoritetsgruppers utsatthet för rasism¹. Den innehåller forskning, rapporter från myndigheter och dialoger med företrädare från civilsamhället och de fem prioriterade minoritetsgrupperna afrosvenskar, judar, romer, muslimer och samer. Denna rapport har varit vägledande för att bestämma vilka åtgärder som behöver förstärkas, utöver riktlinjen, och därmed ska ingå i Planen mot rasism.

Planen innehåller fem fokusområden; Skola och förskola, Brottsförebyggande samt tillits- och trygghetsskapande arbete, Vård, omsorg och stöd, Kultur och mötesplatser, Dialog och involvering. Socialnämnd Sydväst har tillsammans med övriga tre socialnämnder tilldelats ansvar för två åtgärder inom fokusområdet Brottsförebyggande samt tillits- och trygghetsskapande arbete.

Övergripande synpunkter

Förvaltningen är positiv till att den långsiktiga styrningen av mänskliga rättigheter och likvärdig service sker i en riktlinje och att planerna begränsas både i antal och i omfattning. Åtgärderna i planen mot rasism blir därmed relativt få, vilket är bra, men det ställer desto högre krav på att rätt åtgärder är valda dvs de som är mest angelägna, mest effektiva och dessutom tydliga. Förvaltningen har därför särskilt tittat på om planen omhändertar de mest prioriterade problemområdena som framkommer i den rapport som stadsledningskontoret sammanställt om utsatthet för rasism.

Sammantaget anser förvaltningen att de åtgärder som presenteras i planen ligger i linje med rapporten. Förvaltningen konstaterar samtidigt att det finns problemområden i rapporten som inte har lyfts in i planen. Dessa är bland annat diskriminering på bostadsmarknaden, vid rekrytering och vid beslut om stöd och bistånd från socialtjänsten. Förvaltningen konstaterar att planen helt saknar åtgärder som gäller socialförvaltningens fritidsverksamhet samt individinriktade insatser enligt socialtjänstlagen. Förvaltningen bedömer dock att eventuella behov, exempelvis kompetenshöjning, i dessa delar av vår verksamhet bör tillgodoses inom ramen för den föreslagna Riktlinjen för mänskliga rättigheter och likvärdig service. Riktlinjen ska ju vara den långsiktiga systematiska styrningen i verksamheterna. Det kommer sannolikt att medföra kostnader men alltså inte inom plan mot rasism som detta remissvar behandlar.

Förvaltningen är positiv till att åtgärderna är tydligt kopplade till förvaltningarnas grunduppdrag vilket ger bra förutsättningar för ett smidigt och effektivt genomförande.

Synpunkter på de enskilda åtgärderna

Förvaltningen har värderat och bedömt samtliga åtgärder i planen och är positiv till alla åtgärder. Förvaltningen överlåter åt respektive ansvarig nämnd att ha synpunkter på detaljer kring dessa åtgärder. För de två åtgärder där socialnämnderna har pekats ut som ansvariga ges däremot mer detaljerade synpunkter samt en bedömning av praktiska och ekonomiska möjligheter att genomföra åtgärderna. Förvaltningen ger också specifika kommentarer på en åtgärd som inte tilldelats socialnämnd Sydväst.

Åtgärd 1: *Kompetenshöjande insatser om minoritetsgruppers otrygghet och utsatthet för hot och hat ska genomföras för att säkerställa att dessa delar ingår i det lokala trygg-i-arbetet och de lokala lägesbilderna. Kompetensinsatser bör göras i samverkan med bland annat polisen (sid 13).*

Kommentar: Detta är en av två åtgärder där socialnämnden Sydväst tillsammans med de tre övriga socialnämnderna har tilldelats ansvaret. Förvaltningen är positiv till åtgärden. Planen anger inte hur många medarbetare som bör erbjudas kompetenshöjning och inte heller hur omfattande kompetenshöjningen bör vara. Det är upp till varje nämnd att bestämma. Förvaltningen kan se att en generell kunskapshöjning för en stor del av förvaltningens medarbetare eventuellt skulle öka kvaliteten på lägesbilden och trygg-i-arbetet. Förvaltningen väljer dock att göra en prioritering och begränsa kompetenshöjningen till den personal som arbetar med att samordna Trygg-i-arbetet och sammanställa den lokala lägesbilden. Huruvida det eventuellt behövs en allmän kunskapshöjning om rasism för en bred grupp av medarbetare får bedömas inom ramen för ordinarie arbete enligt riktlinjen för mänskliga rättigheter och likvärdig service som styr det långsiktiga arbetet med att tillgodose olika gruppers behov och rättigheter. Med den begränsningen bedömer förvaltningen att det är både praktiskt och ekonomiskt möjligt att genomföra åtgärden inom ramen för ordinarie uppdrag. Kompetenshöjningen bör ske gemensamt med de övriga tre socialförvaltningarna för att skapa en gemensam kunskap och kostnadseffektivitet.

Åtgärd 2: *Socialförvaltningarna ska årligen genomföra dialoger med olika minoritetsgrupper i varje stadsområde, för att fördjupa kunskapen om de lokala trygghetsförhållandena.*

Kommentar: Detta är en av två åtgärder där socialnämnderna har tilldelats ansvaret. Förvaltningen är i huvudsak positiv till åtgärden. Förvaltningen anser dock att det vore önskvärt att dialogerna i stället för att göras årligen införlivas i den ordinarie processen för lägesbild enligt lagen² och alltså genomförs vartannat år.

Förvaltningen påtalar också att det kommer att krävas stöd från Stadsledningskontoret och Demokrati och medborgarservice för att få tillgång till de kontaktytor som finns för dialog med minoritetsgrupper (exempelvis de olika råden) för att finna deltagare. Det behövs också stöd från Demokrati och medborgarservice för att finna lämpliga dialogmetoder och eventuellt även stöd i själva genomförandet.

Förvaltningen bedömer att det är både praktiskt och ekonomisk möjligt att genomföra dialogerna inom ramen för ordinarie uppdrag med hjälp av det stöd som beskrivs ovan.

Åtgärd 3: *"Ta fram och implementera en rutin för hur chefer och medarbetare ska agera när personal utsätts för kränkningar av brukare, omsorgstagare och/eller klient.*

Kommentar: Denna åtgärd gäller brukarnära verksamheter för äldre personer och personer med funktionsnedsättningar. Åtgärden är tilldelad Äldre samt vård- och omsorgsnämnden samt nämnden för funktionsstöd och omfattar enbart deras verksamheter. Förvaltningen påtalar att även Socialnämnd Sydväst bedriver äldreomsorg i form av Kallebäcks vård- och omsorgsboende för äldre med beroendeproblematik. Förvaltningen bedömer inte att boendet behöver inkluderas i planen. Förvaltningen kommer dock att följa arbetet hos de två nämnderna för att lära oss av deras erfarenheter och eventuellt komplettera de rutiner om kränkningar och diskriminering som i dagsläget finns på Kallebäcks boende.

Uppföljning

Kommunstyrelsen ska ansvara för en samlad uppföljning av planen och en väsentlig del av den uppföljningen kommer enligt planen att bestå av de fem minoriteternas upplevelser av resultatet av genomförda åtgärder. Varje nämnd ansvarar vidare för att följa upp de åtgärder de har fått tilldelade och varje förvaltning ska rapportera genomförandet till sin nämnd årligen.

Förvaltningen har inget att invända mot uppföljningen, men påtalar att de två åtgärder där socialnämnden är utpekad som ansvarig inte nödvändigtvis behöver genomföras varje år och att uppföljningen då får anpassas efter detta.

Synpunkter av formaliakaraktär

Planen nämner genomgående fem minoritetsgrupper både i bakgrund, definitioner och åtgärder. Dessa är afrosvenskar, muslimer, judar, romer och samer. Två av Sveriges nationella minoriteter (sverigefinnar och tornedalingar) saknas. Andra kategorier som exempelvis invandrare eller utomeuropeiska invandrare har inte heller valts ut.

Förvaltningen önskar att valet och avgränsningen motiveras i planen samt att det blir tydligare vilken betydelse denna avgränsning ska ha vid genomförande av åtgärderna.

Begreppet rasism har många olika definitioner som dessutom förändras över tid. Under rubriken Definition i planen (sid 8) listas hur ordet rasism och närliggande begrepp definieras i andra dokument, men det är inte tydligt att planen har valt att anta dessa definitioner. Det vore bra om planen tydligt fastställer vilken definition man har antagit.

Planen nämner att de olika minoritetsgrupperna har stora variationer inom respektive grupp och att nämnder och styrelser behöver ta hänsyn till detta när åtgärder genomförs. Förvaltningen önskar att detta beskrivs mer omfattande i planen för att påminna att det finns perspektiv och grupper som ofta förbises och som i stor grad förstärker sårbarheten. Dessa perspektiv är exempelvis hemlöshet och psykisk ohälsa.

Förvaltningen önskar att begreppen röstbärande organisationer och rättighetsbärare som används i planen definieras.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen är positiv till åtgärderna i planen och bedömer att de två åtgärder som tilldelats Socialnämnd Sydväst går att genomföra inom ramen för ordinarie verksamhet. En förutsättning är dock att socialförvaltningarna får stöd från Stadsledningskontoret och Demokrati- och medborgarservice i genomförandet.

Förvaltningen föreslår därför att nämnden ska tillstyrka förslaget till Plan mot rasism.

Beslutet ska skickas till:

Kommunstyrelsen.

Lotta Wikström

Avdelningschef

Annika Ljungh

Förvaltningsdirektör

Referenser

1. Om afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi, rasism mot samer. Rapport om minoriteters utsatthet, 2023-11-08. Stadsledningskontoret, Göteborgs Stad.
[Handling 2024 nr 3, Kommunfullmäktige \(längst bak i handlingen\)](#)
2. Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete